

T.C.
TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU
2. DAİRE KARARI

Başvuru Numarası : 2022/1580
Toplantı Tarihi/Sayısı : 6.12.2023/39
Karar Numarası : 2023/989
Başvuran : Ö. S.
Başvuran Vekili : -
Adres : -
Muhatap Kurum/Kişi : Hakkari Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğü
Muhatap Adres : -

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuranın sağlık hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. İNCELEMESÜRECİ

2. Başvuran başvuru dilekçesinde özetle;

a. Ayağındaki sağlık problemi sebebiyle doktorun sürekli spor yapması konusunda tavsiyede bulunduğunu ancak ceza infaz kurumu koşullarında yürüyüş yapmasının dahi imkansız olduğunu,
b. Hastaneye gittiğinde doktorlar tarafından kendisine mahpus gözüyle bakıldığını ve tedavi olamadığını iddia etmekte, tam teşekküllü bir devlet hastanesinde tedavi olmak için gerekli işlemin yapılmasını talep etmektedir.

3. Muhatap Hakkari Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğünden alınan yazılı görüşte özetle;

a. Başvuranın 31/7/2021 tarihinde Kuruma giriş yaptığı, Kurumda bulunan her koğuşun havalandırma bahçesinin bulunduğu, havalandırma bahçelerinin sabah sayımı ile birlikte saat 08.00'da açıldığı, akşam hava kararmadan yarım saat önce kapatıldığı, mahpusların bu saatler arasında bahçede spor yapabildiği, ayrıca açık spor sahasından tüm mahpusların haftada bir saat olacak şekilde faydalandırıldığı,

b. Başvuranın hastaneye sevk edildikten sonra doktorların kendilerine farklı bir gözle baktığı ya da kendisi ile ilgilenmediğine yönelik Kuruma herhangi bir şikayetinin bulunmadığı, başvuran ile birlikte sevke giden görevli personelin de söz konusu iddiaya şahitlik etmediği, başvuranın 12 defa aile hekimi, 4 defa dış doktoru, 1 defa psikiyatri doktoru, 2 defa ortopedi doktoru, 1 defa Fiziksel Tıp Rehabilitasyon (FTR) doktoruna muayene edildiği, muayene sonucunda başvurana egzersiz yapmasının tavsiye edildiği, sevklerin mahpusların talebi üzerine gerçekleştirilmediği, Hakkari Devlet Hastanesinde tedavinin mümkün olmaması ya da hastalığı ile ilgili doktorun bulunmaması halinde Van'daki hastanelere sevklerin yapıldığı ifade edilmiştir.

III. İLGİLİ MEVZUAT

4. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın "Kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığı" başlıklı

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

17'nci maddesinin ilgili bölümü şöyledir:

“Herkes, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir. Tıbbi zorunluluklar ve kanunda yazılı haller dışında, kişinin vücut bütünlüğüne dokunulamaz; rızası olmadan bilimsel ve tıbbi deneylere tabi tutulamaz. Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulamaz. (...)”

5. 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun “Kurumun görevleri” başlıklı 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendinde; “Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek” Kurumun görev alanları arasında düzenlenmiştir.

6. 6701 sayılı Kanun'un “Başvurular” başlıklı 17'nci maddesinin birinci fıkrasında yer alan “Ayrımcılık yasağı ihlalinden zarar gördüğü iddiasında bulunan her gerçek ve tüzel kişi Kuruma başvurabilir.” ve sekizinci fıkrasında yer alan “9'uncu maddenin birinci fıkrasının (i) bendi kapsamında yapılan başvurular hakkında da bu madde hükümleri uygulanır.” delaleti ile özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin Kuruma bizzat başvuru yapabileceği hüküm altına alınmıştır.

7. 24/11/2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in “Ön incelemenin yapılması” başlıklı 48'inci maddesinin birinci fıkrasının ilgili bölümü şöyledir: “Kuruma yapılan başvurular, inceleme ve araştırmaya geçilmeden önce ön incelemeye tabi tutulur ve sonucunda; ... yönlerinden incelenir.”

8. Mezkûr Yönetmelik'in “Karar türleri” başlıklı 65'inci maddesi şöyledir:

“(1) Kurum, yapılan başvuru veya resen inceleme kapsamında yaptığı inceleme ve araştırma sonucunda incelenemezlik kararı, gerekçeli kabul edilmezlik kararı, gönderme kararı, ihlal kararı, idari yaptırım kararı, uzlaşma kararı, ret kararı ve karar verilmesine yer olmadığına dair karar verir.”

9. Mezkûr Yönetmelik'in “Gerekçeli kabul edilmezlik kararı” başlıklı 67'nci maddesi şöyledir:

“(1) Ön inceleme aşamasında, başvurunun açıkça dayanaksız olup olmadığı, başvurunun hakkın kötüye kullanımını teşkil edip etmediği, ayrımcılık yasağı ihlalinden kaynaklanan bir zararın bulunup bulunmadığının tespiti açısından incelenebilirliğin esasla birlikte incelenmesi kararlaştırılan başvurulara ilişkin esas inceleme ve araştırma aşamasında söz konusu koşulları taşımayan başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir. (2) Ön inceleme aşamasında incelenebilir bulunan ya da incelenebilirliği esasla birlikte incelenmesi ve araştırılması kararlaştırılan başvuruların 48'inci maddede belirtilen gerekli koşulları taşımadığının anlaşılması halinde de bu başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir.”

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

10. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun amacı; insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmektir.

11. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinde; insan hakları ihlallerini resen incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına

alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek Kurumun görevleri arasında sayılmıştır.

12. Anayasa'nın 17'nci maddesinin üçüncü fıkrası ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (AİHS) 3'üncü maddesi herhangi bir sınırlama öngörmeksizin işkence, insanlık dışı ve onur kırıcı muamele ve cezaların yasaklanmasının mutlak mahiyetini belirtmektedir. Kötü muamele yasağının mutlak mahiyeti Anayasa'nın 15'inci maddesi kapsamında belirtilen savaş veya ulusun varlığını tehdit eden başka bir genel tehlike halinde dahi istisna öngörmemiştir. Aynı şekilde AİHS'nin 15'inci maddesi ile kötü muamele yasağına ilişkin herhangi bir istisna öngörülmemiştir (Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi [AİHM], *Selmouni/Fransa [BD]*, B. No: 25803/94, 28/7/1999, para. 95.; *Assenov ve diğerleri/Bulgaristan*, B. No: 24760/94, 28/10/1998, para. 93.).

13. AİHM, mahpuslara yeterli tıbbi bakımın sağlanmamasının asgari eşiği aşan düzeyde kötü muamele oluşturabileceğini belirtmiştir (AİHM, *Wenerski – Polonya*, B. No: 44369/02, 20/1/2009, para. 58.). Mahkeme, tıbbi bakımın eksik veya yetersiz olduğunun belirlenmesi hususunda bilirkişi raporu gibi delillere yeterli kadar atıfta bulunulmasını aramaktadır (AİHM, *Krivolapov – Ukrayna*, B. No:5406/07, 2/10/2018, para. 76.).

14. AİHM, bir kötü muamelenin AİHS'nin 3'üncü maddesi kapsamında değerlendirilebilmesi için belli bir şiddet seviyesine ulaşması gerektiğini; bu asgari seviyenin göreceli olduğunu; vakadaki muamelenin niteliği ve bağlamı, icrasının şekli ve yöntemi, süresi, fiziksel ve ruhsal etkileri ve bazı durumlarda mağdurun cinsiyeti, yaşı ve sağlık durumu gibi koşullara bağlı olduğunu ifade etmiştir (AİHM, *Bouyid/Belçika*, B. No: 23380/09, 28/9/2015, para. 86.).

15. Avrupa İşkence ve İnsanlık Dışı veya Onur Kırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesine (CPT) göre, mahpusların gözetim altında buldukları süre boyunca, tutukluluk sürelerinden bağımsız olarak her zaman bir doktora erişimlerinin bulunması gereklidir. Sağlık hizmetleri, doktora danışma talepleri gereksiz gecikme olmadan karşılanacak şekilde düzenlenmelidir (Avrupa Konseyi, CPT, *Cezaevlerinde Sağlık Hizmetleri*, 1993, para. 34.).

16. Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetim, Dış Koruma, Hükümlü ve Tutukluların Sevk ve Nakilleri ile Sağlık Hizmetlerinin Yürütülmesi Hakkında Protokol'ün "*Hükümlü veya tutukluların muayene ve tedavilerinin yapılacağı hastaneler*" başlıklı 34'üncü maddesinin ilgili bölümü şöyledir:

"(1) Hastaneye sevki zorunlu görülen hükümlü veya tutukluların muayene ve tedavileri, bulunduğu yer ya da en yakın Devlet veya üniversite hastanesinin hükümlü koşullarında yapılır. (...)"

17. Başvuranın ayağındaki sağlık problemi sebebiyle doktorun sürekli spor yapması konusunda tavsiyede bulunduğu ancak ceza infaz kurumu koşullarında yürüyüş yapmasının dahi imkansız olduğu iddiasına ilişkin olarak muhatap Kurum tarafından sabah saat 08.00'den akşam hava kararmadan yarım saat öncesine kadar mahpusların bahçede spor yapabildiği, ayrıca tüm mahpusların açık spor sahasından haftada bir saat olacak şekilde faydalandırıldığı ifade edilmiş olup başvuranın mezkûr iddiası bakımından hak ihlaline varan bir uygulama olmadığı değerlendirilmiştir.

18. Başvuranın hastaneye gittiğinde doktorlar tarafından kendisine mahpus gözüyle bakıldığı ve tedavi olamadığı iddiası ile ilgili olarak muhatap Kurum tarafından gönderilen bilgi ve belgeler incelendiğinde; başvuranın Hakkari Devlet Hastanesinin ilgili birimleri ile Hakkari Ağız ve Dış Sağlığı Merkezi Dış Polikliniğine sevkini sağlandığı tespit edilmiş olup başvuranın mezkûr iddiasının soyut ve dayanaktan yoksun olduğu anlaşılmıştır. Bununla birlikte, başvuranın tam teşekküllü bir devlet hastanesinde tedavi olmak için gerekli işlemin yapılması talebine ilişkin olarak muhatap Kurum tarafından talep üzerine Hastaneye sevklerin gerçekleştirilemediği, başvuranın Hakkari Devlet Hastanesinde tedavisinin mümkün olmaması ya da hastalığı ile ilgili doktorun bulunmaması halinde Van'daki hastanelere sevkini sağlandığı ifade edilmiş olduğundan başvuranın mezkûr

iddiasının soyut ve dayanaktan yoksun olduğu değerlendirilmiştir.

19. Sonuç olarak; ceza infaz kurumundaki tutulma koşulları bir bütün olarak değerlendirildiğinde, hak ihlaline varan bir uygulamanın bulunmadığı kanaatine varılmıştır.

V. KARAR

A. Bařvuruda KÖTÜ MUAMELE YASAğININ İHLAL EDİLMEDİğİNE,

B. Kararın taraflara teblięine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,

C. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine,

6/12/2023 tarihinde, OY BİRLİğİYLE, karar verildi.

e-imzalıdır

Muhammet Ecevit CARTİ
Daire Bařkanı

e-imzalıdır

Dr. Burhan ERKUŐ
ye

e-imzalıdır

İsmail AYAZ
ye

e-imzalıdır

Mehmet Emin GENÇ
ye

e-imzalıdır

nal SADE
ye